

Dimarts,

8 de desembre
del 2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicaci

LES CONSULTES DEL 13-D VISIBILITZEN LA MENTALITAT COL·LECTIVA CATALANA

El país invisible

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

Des de fa cent cinquanta anys, o potser molts més, l'obsessió de Catalunya ha estat sempre la d'encaixar, la d'encaixar-se, dins d'Espanya: constitucionalment, estatutàriament, federalment o li diguin com vulguin. Ara, però, aquesta dèria i aquest neguit polític, tan esgotadors i, al capdavant, tan estèrils, estan a punt de morir -afortunadament-. Ho proven les consultes que es faran aquest diumenge a 161 municipis del país. En donen fe les darreres dades de la macroenquesta feta per la UOC i el CETC. Ningú vol ser una infeliç província espanyola quan pot aspirar a constituir-se en un dels cantons d'una Europa confederal.

S. SOMEKAWA

A DIFERÈNCIA DELS NACIONALISMES de matriu ètnica o racial, el catalanisme sempre ha estat un patriotisme reflexiu. El país sempre ha volgut explorar-se a si mateix, justificar la seva existència, oferir un mínim de raons per atraure tothom, de dins i de fora, a construir un projecte cívic. Un cop més, davant del 13-D i del reguitzell de consultes que l'han de seguir, cal tornar a fer-se aquesta pregunta: d'on ens ve aquesta voluntat de ser un país real? Com és que maldem tant per fer-lo completament visible? Per què val la pena tenir una Catalunya lliure?

NO FA GAIRE HI VAIG TROBAR la resposta a *República TV. La Catalunya de la primera televisió*, el darreríssim llibre de Francesc Canosa. Canosa examina, amb una prosa que reproduïx el ritme dinàmic i apressat propi de les pel·lícules del primer cinema, l'emergència de la ràdio i l'intent d'establir una televisió pròpia a Catalunya abans de la Guerra Civil. El novembre de 1924 es constituí Ràdio Barcelona, la primera ràdio de l'Estat espanyol i la tercera de tot Europa. Només feia dos anys que la BBC havia començat a emetre a Anglaterra. Després de ser literalment engolida per una emissora creada i finançada per la dictadura de Primo de Rivera, els promotors de la primera de Ràdio Barcelona van ressuscitar a través d'EAJ-15-Ràdio Associació de Catalunya l'any 1930. Tot i això, les seves ambicions no van aturar-se en la radiofonia. Des del primer moment, la seva idea va ser crear una televisió, una de les primeres televisions d'Europa. De fet, els primers dies de juliol de 1936 la RAC comprà una emissora de primer nivell a l'empresa alemanya de Telefunken. Les instal·lacions televisives havien d'obrir-se en uns terrenys de Viladecans comprats l'any abans. Aquell moment històric, fet d'invents i tecnologies

accelerades, devia enganxar bé amb la nostra ànima somiatruïtes. A Catalunya hi ha una continuïtat soterrada entre el ritme del foxtrot, els cels postatramuntanats de Dalí, l'humor punxegut d'*El Be Negre*, els balcons de ferro colat i retorçat de l'Eixample i el transistor que algun antropòleg hauria d'examinar amb cura algun dia.

AQUELL MOMENT DE CREACIÓ un poc delirant es va ensorrar amb la doble derrota de la Guerra Civil: primer, amb l'onada d'assassinats, col·lectivitzacions i terror del 36; després, amb la desfeta del 39. Evidentment, no feia falta ser gaire espavilat per predir, molts anys abans, que tot això acabaria passant així. Per exemple, el 1925, un any després d'aparèixer la primera ràdio a Catalunya, l'Estat espanyol va crear una Ràdio Catalana i l'autoritza a emetre a les mateixes hores que Ràdio Barcelona. Els empresaris catalans de Ràdio Barcelona van contestar comprant una antena de transmissió més potent... i fent cap a Madrid a donar-ne explicacions. El ministre de Governació els rebé tot internant-los tres dies a la direcció general de Seguretat i obligant-los a vendre les instal·lacions tècniques de Ràdio Barcelona a Unión Radio Madrid.

AMB LA GUERRA I AMB LA POSTGUERRA el país es va fer invisible. Però, i aquí cal insistir en un fet que sempre passa desapercebut, aquesta invisibilitat es perllongà per voluntat pròpia i amb unes conseqüències completament desafortunades per al país. L'any 1958 en Jaume Vicens Vives publicava *Industrials i polítics catalans al segle XIX*, una obra en què examinava el paper que va jugar un determinat teixit social i una forma de pensar i fer de la societat catalana en la revifada de Catalunya. Aquella exploració s'estroncà amb la mort d'aquell historiador. La investigació històrica es decantà cap a l'estudi de la lluita de classes, l'anàlisi del pes de factors materials, com ara el sòl, el transport o coses tan abstractes com l'"acumulació de capital", per descriure l'evolució econòmica de Catalunya. El rol de les elits econòmiques del país, de la mentalitat col·lectiva dels catalans, de les seves tradicions culturals desaparegueren del mapa intel·lectual a casa nostra.

JO ENTENC QUE ALS ANYS SEIXANTA i setanta, en ple franquisme, devia tocar fer una història d'oposició i de combat. El producte final (i no n'excloc Pierre Vilar) fou, però, una història incapaç d'explicar realment per què el país havia fet un salt espectacular abans del 36. El resultat va ser una història irrellevant, inservible per entendre per què Catalunya formà part de l'Europa industrial, moderna -i per què bona part de l'Estat espanyol (i tota l'Europa perifèrica) quedà, en canvi, fora de joc de la transició industrial al segle XIX-. Fet i fet, aquella historiografia transformà el catalanisme en una forma de progressisme en què es podien emmirallar els liberals espanyols (i els seus succedanis) dels anys setanta amb total tranquil·litat. (Ja sabem on han anat a parar la majoria d'aquells emmirallats un cop *desencantats* amb la trajectòria de Catalunya: a treballar per a les successores d'Unión Radio Madrid.)

A 'REPÚBLICA TV' TOT AQUELL CAMÍ intel·lectual queda, si més no d'una manera directa, intuïtiva, corregit. Si la ràdio aparegué i si la televisió va estar a punt de fer-ho, va ser perquè hi hagué mitja dotzena o una dotzena de persones, enginyers, professionals, periodistes, amb voluntat de fer coses, perquè la societat que engegà la ràdio comptava al cap de pocs mesos amb mil socis que pagaven un duro mensual per sostenir-la, i perquè, en general, el país tenia una llarga tradició de tècnics, d'artesans, de centres de formació i tecnologia que feien possible aquest brunzir d'idees noves.

TOTS ENTENEM (UN COP SUPERADA la guerra, la postguerra i la interpretació equivocada que ens oferiren els historiadors del moment) per què el país és un país real, d'on ve i cap on va, què va fer i què necessita fer. Tots sabem que sense llibertat la seva fortalesa i la seva continuïtat moriran. Per això, cal fer-lo visible, completament visible un cop més: des d'un punt de vista intel·lectual i també en l'àmbit polític. Endavant, doncs. Endavant, 13-D.

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 16. Dimarts, 8 de desembre del 2009

Paraules clau: Catalunya, Ràdio, País, Europa, Barcelona, Guerra, Catalana, Cop, Madrid, Consultes